

Η τυποποίηση της ορολογίας στον τομέα της πληροφόρησης: ανάγκη ή υπερβολή;

Κατερίνα Τοράκη, Στέλλα Χατζημαρή,

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις βιβλιοθήκες, τόσο στην «παραδοσιακή» τους μορφή ως χώροι αποθήκευσης, αναζήτησης και ανάγνωσης τεκμηρίων, όσο και στη διαδικτυακή τους παρουσία σε εικονικά και άλλα τεχνολογικά περιβάλλοντα, καθοριστικό ρόλο παίζουν η χρήση της γλώσσας, η σημασιολογική διερεύνηση των εννοιών και η ανάπτυξη και χρήση της ορολογίας. Η διαχείριση των ζητημάτων αυτών αφορά κατ' αρχήν το θεματικό πεδίο της πληροφόρησης, αλλά και ειδικά θεματικά πεδία ανάλογα με την αποστολή της συγκεκριμένης βιβλιοθήκης ή κέντρου πληροφόρησης. Στην πρώτη περίπτωση, που είναι και το αντικείμενο της παρούσας εισήγησης, υπάρχει ανάγκη τυποποίησης ώστε να επιτυγχάνεται η διαλειτουργικότητα, δηλαδή η επικοινωνία και η συνεννόηση ανάμεσα στους εσωτερικούς και εξωτερικούς χρήστες των συστημάτων και των υπηρεσιών πληροφόρησης. Στο πλαίσιο αυτό, και με αφορμή την πορεία επεξεργασίας του σχεδίου προτύπου 1381 (Πληροφόρηση και τεκμηρίωση – Λεξιλόγιο) από την Τεχνική Επιτροπή Τεκμηρίωσης ΕΛΟΤ ΤΕ22, παρουσιάζονται τα προβλήματα τυποποίησης με την απόδοση όρων στην ελληνική και την εναρμόνιση με τους αντίστοιχους αγγλικούς όρους. Τα προβλήματα στην τυποποίηση αφορούν την απόδοση κάθε όρου του λεξιλογίου του διεθνούς προτύπου (ISO 5127) στην ελληνική, την απόδοση και τον ορισμό εννοιών που είτε δεν υπάρχουν στην ελληνική ή δεν χρησιμοποιούνται πλέον ή καλύπτονται από διαφορετικές προσεγγίσεις, καθώς και την αντιμετώπιση των διαφορετικών κατασημάνσεων στην ελληνική σε άλλα θεματικά πεδία ή και στο ίδιο το πεδίο στην καθημερινή χρήση. Στόχος της εισήγησης είναι, μέσα από τη συγκέντρωση και παρουσίαση των προβλημάτων αυτών σε ένα πρότυπο που καλύπτει όλο το θεματικό πεδίο της τεκμηρίωσης-πληροφόρησης, να διατυπωθεί ο προβληματισμός στην πορεία για την τυποποίηση της ορολογίας στον τομέα αυτό, θεωρώντας τον και ως συμβολή στο γενικότερο προβληματισμό για την τυποποίηση στην ορολογία.

Terminology standardization in the field of information: necessity or extravagance?

Stella Chatzimari, Katerina Toraki

ABSTRACT

In libraries, both in their traditional form as organizations for storage, search and reading documents, as well as in their online presence in virtual and other technological environments, the use of language, the semantic exploration of concepts and the development and use of terminology consist key issues. The management of these matters is mainly concerning the field of information, as well as other special areas depending on the mission of a particular library or information center. In the first case, which is the subject of this paper, appears the need for standardization in order to achieve interoperability, i.e. the communication and understanding among the internal and external users of the systems and information services. In this context and, due to the elaboration procedure which was undertaken for the international standard 1381 (Information and documentation – Vocabulary) by the Technical Committee ELOT/TE22, the standardization problems in relation with the attribution of terms into Greek language and the harmonization with the corresponding English terms are presented. The problems in standardization concern the translation of the entire vocabulary of the international standard (ISO 5127) in Greek, the performance and definition of concepts that either do not exist in Greek or no longer used or covered by different approaches and the treatment of different designations in other subject areas or in the same field but in daily use. The aim of this paper is, through the gathering and presentation of these problems into a standard that covers the entire area of documentation and information, to present the main problems and decisions that had been made towards the standardization of the terminology in this area, considering it as a contribution to the overall reflection on the standardization of terminology.

0 Εισαγωγή

Βιβλιοθηκονομία, τεκμηρίωση, επιστήμη των βιβλιοθηκών, επιστήμη της πληροφόρησης ή επιστήμη της πληροφορίας ή των πληροφοριών, βιβλιοθηκάριος ή βιβλιοθηκονόμος, τεκμήριο ή έγγραφο, αρχείο ή αρχειακό έγγραφο ή τεκμήριο ή ιστορικό αρχείο; Υπηρεσία πληροφοριών ή πληροφόρησης; Πληροφοριακό σύστημα ή σύστημα πληροφοριών ή πληροφόρησης; Ποιες είναι οι βιβλιογραφικές αναφορές και ποιες οι παραπομπές; Εικόνα, διάγραμμα, εικονοτεκμήριο ή εικονογράφηση; Τι είναι βιβλιοθήκη; Τι είναι βιβλιοθήκη τέχνης; Και τι στρογγύλεμα και σφύρισμα;

Αυτές είναι μερικές από τις απορίες που είχαμε κατά τη διάρκεια της συζήτησης για το σχέδιο Ελληνικού Προτύπου ΕΛΟΤ 1381: Πληροφόρηση και Τεκμηρίωση – Λεξιλόγιο, αντίστοιχου με το Διεθνές Πρότυπο ISO 5127: Information and Documentation - Vocabulary, το οποίο περιλαμβάνει την ορολογία του θεματικού πεδίου της επιστήμης της πληροφόρησης.

1 Βιβλιοθήκες και χρήση της γλώσσας

Η χρήση της γλώσσας είναι ένα σημαντικό στοιχείο στο έργο των βιβλιοθηκών και γενικότερα των συστημάτων και των υπηρεσιών που έχουν σχέση με το αντικείμενο της πληροφόρησης. Η χρήση αφορά τόσο αυτούς που παράγουν υπηρεσίες και προϊόντα πληροφόρησης (βιβλιοθηκονόμους, αρχειονόμους, εκδότες, παραγωγούς βάσεων δεδομένων κτλ.), όσο και αυτούς που τα χρησιμοποιούν. Είναι προφανής η σχέση ανάμεσα στις δύο πλευρές χρηστών, αφού οι πρώτοι παράγουν προϊόντα και υπηρεσίες για τους δεύτερους.

Ένα σημαντικό στοιχείο στον τομέα που εξετάζουμε είναι η σχέση του αντικειμένου της πληροφόρησης με την κοινότητα. Οι βιβλιοθήκες απευθύνονται σε συγκεκριμένη κοινότητα χρηστών ή συναλλάσσονται (επηρεάζουν και επηρεάζονται) με συγκεκριμένη κοινότητα επαγγελματιών. Στην πρώτη περίπτωση, η κοινότητα αφορά τους χρήστες για τους οποίους έχει σχεδιαστεί η βιβλιοθήκη να παρέχει υπηρεσίες, όπως πολίτες κάτοικοι μιας περιοχής, φοιτητές, ειδικοί επιστήμονες, παιδιά, ερευνητές κτλ. και η βιβλιοθήκη μπορεί να είναι δημόσια, δημοτική, ειδική, ακαδημαϊκή, σχολική κτλ. Η βιβλιοθήκη έχει ως αποστολή την πρόσβαση των χρηστών σε πληροφορίες που είναι κατάλληλες στην κάθε περίπτωση. Στη δεύτερη περίπτωση, η κοινότητα αφορά εκείνους με τους οποίους συναλλάσσεται η βιβλιοθήκη προκειμένου να επιτελέσει το ρόλο της και αυτοί είναι προμηθευτές, συγγραφείς, εκδότες κ.ά. Τα μέλη κάθε κοινότητας έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, ιδιαίτερες απαιτήσεις στις συναλλαγές τους με τη βιβλιοθήκη, αλλά και συχνά ιδιαίτερη γλώσσα με την οποία επικοινωνούν, ιδιαίτερη ορολογία [1].

Γίνεται συχνά λόγος για την πληροφοριακή συμπεριφορά των διαφορετικών κοινοτήτων χρηστών των βιβλιοθηκών και τα ζητήματα που σχετίζονται με αυτήν, ανάμεσα στα οποία περιλαμβάνονται τα πολιτισμικά και γλωσσικά ζητήματα. Η κατανόηση της λεγόμενης γλώσσας των βιβλιοθηκών (library jargon) είναι αντικείμενο που έχει απασχολήσει πολλούς ερευνητές [2]. Για παράδειγμα, σε έρευνα για το ρόλο που διαδραματίζει η χρήση της γλώσσας σε ευάλωτες κατηγορίες πληθυσμού και συγκεκριμένα σε ηλικιωμένους και αφροαμερικανούς, προτείνεται, ανάμεσα στα άλλα, η χρήση απλής κατανοητής γλώσσας. Επειδή η έρευνα αφορά την ιατρική πληροφόρηση, γίνεται λόγος για την ανάγκη προτίμησης της «γλώσσας του καθιστικού» – living room language – έναντι της ιατρικής ορολογίας – medical terminology, δίνοντας μάλιστα και παραδείγματα όπως “sugar” για τον όρο diabetes, “pressure” για τον όρο hypertension ή “the blues” για τον όρο depression κτλ. ¹ [3].

¹ Προφανώς, για να λειτουργήσει ένα σύστημα πληροφόρησης, θα πρέπει να υπάρχει μία διεργασία συσχέτισης ανάμεσα στις δύο κατηγορίες κατασημάνσεων των εννοιών που ενδιαφέρουν.

Σε άλλη έρευνα, στη Νέα Ζηλανδία, για τη χρήση της φυσικής γλώσσας κατά την αναζήτηση στα συστήματα των βιβλιοθηκών, διαπιστώθηκε ότι οι φοιτητές που ήταν και το δείγμα-στόχος της έρευνας, χρησιμοποιούν συχνά εκφράσεις της φυσικής γλώσσας που δεν περιλαμβάνονται στη γλώσσα των βιβλιοθηκών. Για τούτο προτείνονται λύσεις ώστε να βελτιωθεί η σχέση ανάμεσα στις βιβλιοθήκες και τους φοιτητές – χρήστες [4].

Πρόσφατα έγινε μια ενδιαφέρουσα έρευνα στο Πανεπιστήμιο του Berkeley σχετικά με τους όρους που περισσότερο χρησιμοποιούνται στο χώρο της πληροφόρησης και την αποδοχή που έχουν από τους χρήστες. Το γενικό συμπέρασμα ήταν ότι υπάρχει ποσοστό επιτυχίας 52% στην εύρεση των κατάλληλων και σχετικών άρθρων κατά την αναζήτηση. Διαπιστώθηκε ότι δεν είναι κατανοητά ή κατανοούνται με λανθασμένο τρόπο διάφορα ακρώνυμα και λογότυπα, όροι όπως *database*, *library catalog*, *e-journals*, *index*, *interlibrary loan*, *periodical or serial*, *reference*, *resource*, καθώς και θεματικές κατηγορίες όπως *humanities* ή *social sciences*. Αντίστοιχα, είναι κατανοητές στους χρήστες εντολές όπως *find books*, *find articles*, καθώς και άλλοι συνδυασμοί με λέξεις από τη φυσική γλώσσα [5].

Ενδιαφέρον έχει και αντίστοιχη έρευνα που έγινε το 2003 στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στη Μονάδα Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης (Βιβλιοθήκη) του ΤΕΕ, κατά την οποία συγκρίνονται οι όροι αναζήτησης στο σύστημα της Βιβλιοθήκης που χρησιμοποιούν οι χρήστες (όπως εξάγονται μέσω της μηχανής αναζήτησης Freefind), οι αποδόσεις θεματικών όρων για τις ίδιες έννοιες όπως γίνονται από την Τεκμηρίωση και από τους κριτές των άρθρων για την Επιστημονική Έκδοση των Τεχνικών Χρονικών καθώς και όπως εμφανίζονται σε θησαυρούς επιστημονικών όρων (INSPEC κ.ά.). [6]. Τα συμπεράσματα είναι αντίστοιχα με τις προηγούμενες έρευνες, δηλαδή υπάρχει προτίμηση στη χρήση της φυσικής γλώσσας, δεν ακολουθούνται κανόνες, ενώ η ύπαρξη παραπομπών (καθιερωμένων και μη καθιερωμένων όρων) συμβάλλουν θετικά στο αποτέλεσμα της αναζήτησης πληροφοριών.

Επομένως, η ενασχόληση με τη γλώσσα, και μάλιστα στη δομημένη της μορφή, δηλαδή ως λεξιλόγιο, έχει ιδιαίτερη σημασία για το πεδίο της πληροφόρησης. Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς, όπως προέκυψε εξάλλου και από τις παραπάνω έρευνες, ότι υπάρχουν διάφορα λεξιλόγια, προερχόμενα από διαφορετικές πηγές, δηλαδή από τους συγγραφείς, από τους χρήστες ή από τις βιβλιοθήκες [7]. Έτσι, χρειάζεται να υπάρχει αντιστοίχιση ανάμεσα στα λεξιλόγια αυτά, ώστε να εξασφαλίζεται η διαλειτουργικότητα, ο διάλογος, η κατανόηση, η συνεννόηση και εν τέλει η επικοινωνία ανάμεσα στους διαφορετικούς συντελεστές κατά τη διεργασία της πληροφόρησης.

2 Τυποποίηση και Ορολογία στο πεδίο της πληροφόρησης

Στην ιστοσελίδα του Διεθνούς Κέντρου Πληροφόρησης για την Ορολογία INFOTERM δημοσιεύονται 10 λόγοι για την Τυποποίηση, στους οποίους περιλαμβάνονται η διασφάλιση ίσων ευκαιριών, η φροντίδα για τον πελάτη (χρήστη), η διασφάλιση της ποιότητας, η διαχείριση της πολιτισμικής και γλωσσικής ποικιλίας, η εξασφάλιση προσβάσιμων πληροφοριών, κ.ά. Το κείμενο καταλήγει ότι για όλα αυτά καθοριστικό ρόλο παίζει η Ορολογία, γιατί ένα οποιοδήποτε πρότυπο, για να έχει νόημα η εφαρμογή του, πρέπει κατ' αρχάς να γίνεται κατανοητό, ενώ και για την ορολογία πρέπει να ακολουθούνται συγκεκριμένες αρχές και μέθοδοι τυποποίησης². Αντίστοιχα, η Gabriele Sauberer διατυπώνει 10 καλούς λόγους για την Ορολογία, υποστηρίζοντας ότι δεν μπορεί να υπάρχει γνώση χωρίς ορολογία, σε οποιοδήποτε θεματικό πεδίο ή σε οποιαδήποτε γλώσσα [8].

Πρέπει να σημειώσουμε ότι η τυποποίηση αποτελεί εκφρασμένη ανάγκη για το πεδίο της πληροφόρησης και περιλαμβάνεται πάντα στα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το σχετικό αντικείμενο. Οπωσδήποτε, λοιπόν,

² 10 good reasons for standardization. Διαθέσιμο από: http://www.infoterm.info/pdf/about_us/10_good_reasons.pdf. Πρόσβαση 2 Ιουλ. 2013.

η τυποποίηση είναι απαραίτητη και κατά τη διατύπωση των σημασιολογικών σχέσεων ανάμεσα στις διάφορες έννοιες, υπερβαίνοντας τη φυσική τοποθέτηση των αντικειμένων της βιβλιοθήκης που σχετίζονται με κάποιο τρόπο με τις έννοιες αυτές. Για το λόγο αυτό και στο πλαίσιο αυτό συντάσσονται τα ευρετήρια θεματικών όρων, τα συστήματα ταξινόμησης, οι θησαυροί, τα λεξιλόγια. Η τυποποίηση της ορολογίας στο θεματικό πεδίο της πληροφόρησης ήταν ένας από τους σημαντικότερους στόχους της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ενώσεων Βιβλιοθηκών IFLA ήδη από το 1969, καθώς και της Διεθνούς Ομοσπονδίας Τεκμηρίωσης FID και της Unesco, αλλά και άλλων οργανισμών στη συνέχεια, όπως είναι η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, άλλες βιβλιοθήκες, επιστημονικές και επαγγελματικές ενώσεις κτλ. [9].

Στο πλαίσιο του ISO, η Τεχνική Επιτροπή TC46 έχει ως αντικείμενο την τυποποίηση των βασικών διεργασιών που σχετίζονται με το θεματικό πεδίο της πληροφόρησης και αφορούν βιβλιοθήκες, αρχεία, κέντρα τεκμηρίωσης και πληροφόρησης, εκδοτικούς οργανισμούς και μουσεία³. Η σύνταξη ορολογίας ακολουθεί έτσι κι αλλιώς τους κανόνες όπως εφαρμόζονται σε όλες τις Επιτροπές Τυποποίησης, περιλαμβάνεται δηλαδή σε κάθε πρότυπο το σχετικό κεφάλαιο με τη διατύπωση όρων και ορισμών για το συγκεκριμένο αντικείμενο. Και οπωσδήποτε, ακολουθούνται οι αρχές και οι κανόνες όπως διατυπώνονται στα βασικά πρότυπα Ορολογίας της TC37. Πέραν αυτών, η TC46 έχει συντάξει το Διεθνές Πρότυπο *ISO 5127 Information and documentation – Vocabulary*, το οποίο περιέχει την ορολογία του θεματικού πεδίου της επιστήμης της πληροφόρησης.

3 Το πρότυπο Ορολογίας από την Τεχνική Επιτροπή ΕΛΟΤ/ΤΕ22

Στην Ελλάδα, η Τεχνική Επιτροπή ΕΛΟΤ/ΤΕ22 είναι η αντίστοιχη Επιτροπή Τεκμηρίωσης σε εθνικό επίπεδο⁴. Η Επιτροπή ασχολείται με τα ζητήματα Ορολογίας εντατικά, έχει μάλιστα συντάξει ευρετήριο των όρων που απαντούν στα ελληνικά πρότυπα τεκμηρίωσης με τις αντιστοιχίες των διεθνών προτύπων. Η Επιτροπή απευθύνεται στο χώρο των βιβλιοθηκών, των υπηρεσιών πληροφόρησης και των εκδοτικών οίκων και προσπαθεί να συνδέσει την ορολογία και τις κατευθύνσεις, όπως αποτυπώνονται στα πρότυπα, με το έργο των βιβλιοθηκονόμων, των επιστημόνων της πληροφόρησης και των απασχολούμενων γενικότερα στην παραγωγή, διαχείριση και διακίνηση τεκμηρίων [10].

Η ενασχόληση με το διεθνές πρότυπο *ISO 5127:2001 Information and documentation – Vocabulary* και η σύνταξη του ελληνικού προτύπου *ΕΛΟΤ 1381:2013 Πληροφόρηση και τεκμηρίωση – Λεξιλόγιο* ήταν πολυετής, κοπιώδης και δύσκολη. Το πρότυπο χωρίζεται σε επτά κεφάλαια, τα οποία περιέχουν όρους και ορισμούς για τα αντικείμενα: βασικοί όροι, τεκμήρια, φορείς δεδομένων και τα μέρη τους, ιδρύματα τεκμηρίωσης και τα αποκτήματά τους, διεργασία τεκμηρίωσης, χρήση των πληροφοριών και των τεκμηρίων, διατήρηση τεκμηρίων και νομικές απόψεις της πληροφόρησης και τεκμηρίωσης. Το Διεθνές Πρότυπο περιέχει συνολικά περίπου 1100 όρους, στην αγγλική και γαλλική, στους οποίους πρέπει να προστεθούν και περίπου 100 όροι που αποτελούν δευτερεύοντες – μη προτιμώμενους όρους σχετιζόμενους με κάποιους από τους κύριους. Στο ελληνικό πρότυπο προέκυψαν συνολικά 1416 όροι.

Στην προσπάθεια της Επιτροπής συνέβαλαν, πέραν των μελών της, και ένας σημαντικός αριθμός συναδέλφων από όλους τους κλάδους της πληροφόρησης οι οποίοι, κατά τη διάρκεια της δημόσιας κρίσης, έστειλαν τις προτάσεις και παρατηρήσεις τους. Στην πορεία επεξεργασίας του Ελληνικού Προτύπου παρουσιάστηκαν σημαντικά προβλήματα ως προς την απόδοση όρων στην ελληνική γλώσσα και την εναρμόνιση με τους αντίστοιχους αγγλικούς όρους. Ένα από τα προβλήματα που αντιμετώπισε η Επιτροπή αφορούσε την ανάγκη να αποδοθούν όλοι οι ξενόγλωσσοι όροι του λεξιλογίου του διεθνούς

³ ISO/TC 46 Information and documentation

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=48750

⁴ ΕΛΟΤ/ΤΕ22 Επιτροπή Τεκμηρίωσης http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/scient_tyropoiisi/epitropes/ΕΛΟΤ-ΤΕ22/

προτύπου στην ελληνική γλώσσα. Αυτό δεν ήταν πάντα εύκολο γιατί το πρότυπο ήταν ήδη παλιό για πολλά αντικείμενα στα οποία η εξέλιξη είναι ραγδαία και γιατί πολλές από τις έννοιες δεν χρησιμοποιούνται πλέον ή δεν είναι γνωστές στην Ελλάδα (π.χ. όροι όπως bay, book drop, study cabin).

Κύριες αιτίες των δυσκολιών απετέλεσαν:

- Η πλημμυρής ανάπτυξη της ορολογίας στον κλάδο της βιβλιοθηκονομίας

Στον τομέα της πληροφόρησης, όπως και σε άλλους τομείς που δεν χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερο δυναμισμό, υπάρχει πρόβλημα απόδοσης στην ελληνική ξένων όρων, οι οποίοι χρησιμοποιούνται ευρύτατα στο πεδίο παραγωγής. Αξίζει να σημειωθεί πως, κατά τη μεταφορά των διεθνών προτύπων στην ελληνική γλώσσα, προκύπτει συχνά η ανάγκη δημιουργίας νέων όρων για να αποδοθούν κάποιες έννοιες.

- Η έλλειψη οργανωμένης και συστηματικής συνεργασίας με ειδικούς από άλλους κλάδους

Επειδή το διεθνές πρότυπο περιέχει ειδική τεχνική ορολογία (π.χ. σε θέματα επεξεργασίας χαρτιού, φωτογραφίας, τυπογραφίας και βιβλιοδεσίας), αναζητήθηκε η συνεργασία με ειδικούς άλλων κλάδων για την απόδοση των σχετικών όρων. Αρκετές φορές, μάλιστα, αναζητήθηκε η τρέχουσα ορολογία των τεχνικών και εργατών του κλάδου που αναφέρονται (βιβλιοδετών, μαστόρων κτλ.)

Για να υπάρχει συνέπεια στο έργο της ορολογίας, ακολουθήσαμε συγκεκριμένες αρχές, όπως σεβασμός στην ορολογία του ειδικού θεματικού πεδίου για κάθε κεφάλαιο, προτίμηση της φυσικής γλώσσας όπου ήταν δυνατόν, καταγραφή όλων των όρων που χρησιμοποιούνται για κάθε έννοια και βέβαια ακολουθήσαμε τους κανόνες ορολογίας σύμφωνα με τα σχετικά ελληνικά πρότυπα.

Έτσι, για παράδειγμα, προτιμήθηκε ο όρος *πιάζ* αντί των όρων *τράβηγμα* και *εκτύπωση*, ο όρος *προφίλ αιτήματος* αντί *κατατομή αιτήματος* (για το *profile*), *δυνατότητα πατενταρίσματος* αντί *δυνατότητα κατοχύρωσης εφεύρεσης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας* (λόγω μεγάλου μήκους του όρου), *πληροφοριακός διάλογος* αντί *συνέντευξη με το χρήστη*.

Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται περιπτώσεις κατά τις οποίες είτε υπάρχει ή δεν υπάρχει αντίστοιχη ελληνική ορολογία στο χώρο της πληροφόρησης. Έτσι πολλοί νέοι όροι εντάχθηκαν στην ορολογία μας π.χ. *απαρχαίωση*, *περιοδεύουσα βιβλιοθήκη*, *εφήμερα* (για τεκμήρια που παράγονται για ένα συγκεκριμένο γεγονός ή σειρά γεγονότων και παύουν να εξυπηρετούν τον αρχικό τους σκοπό μετά από μια χρονική περίοδο ή σε αλλαγή περιεχομένου). Στο χώρο της ταξινόμησης εντάχθηκαν όροι, όπως: *μονοθεματική / μονοκριτηριακή ταξινόμηση*, *πολυθεματική / πολυκριτηριακή ταξινόμηση*, *διαζευκτική ταξινόμηση*, *συζευκτική ταξινόμηση*, κ.ά.

Το έργο της Επιτροπής Ορολογίας ΕΛΟΤ/ΤΕ21 συνέβαλε σημαντικά στο έργο μας. Πολλοί όροι που έχουν ήδη οριστεί και καθιερωθεί, όπως π.χ. *κατασήμευση*, *γένια έννοια*, *είδια έννοια*, *ειδογονική σχέση*, *γραμμοκωδικός*, *συσταδοποίηση*, *διαφύλλιση*, *βιβλιοδόχος* κτλ., εντάχθηκαν και στη δική μας ορολογία.

Η βοήθεια τεχνιτών ήταν πολύτιμη – μας έδωσαν όρους όπως *αναγεννημένο χαρτί* (reclaimed paper), *κρακελάρισμα* (cracking), *κατσάρωμα* και *καρούλιασμα* (curling), *συμπαγής τοποθέτηση σε ράφια/συμπαγής καταχώρηση* (compact shelving), *εφαπτόμενη τοποθέτηση σε ράφια/εφαπτόμενη καταχώρηση* (back-to-back shelving), *φατνωτή ταξίθηση* (bay shelving).

Αντιμετωπίστηκαν επίσης τα προβλήματα στις περιπτώσεις που δεν υπήρχαν δόκιμοι όροι για την απόδοση εννοιών, όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, στην προσπάθεια της Επιτροπής να αποδοθούν στην ελληνική **όλοι** οι όροι του διεθνούς προτύπου. Για παράδειγμα, για τον όρο *holiday*, κάποιιοι

συνάδελφοι προτιμούσαν τον ελληνικό όρο *φευγάτο* και άλλοι τον όρο *χερσάδα*, όρος δάνειο από άλλη θεματική περιοχή⁵.

Τέλος, υπήρχαν δυσκολίες κατά την αντιμετώπιση των διαφορετικών κατασημάνσεων στην ελληνική σε σύγκριση με άλλα θεματικά πεδία (π.χ. ορολογίας, πληροφορικής, αρχειονομίας) ή και στο ίδιο το πεδίο στην καθημερινή χρήση, όπως π.χ. *εικονογραφικό τεκμήριο* - *εικονοτεκμήριο* (iconic document), *διαθέτης* - *ξένιος υπολογιστής* (*host*), *κάρντεξ* - *μητρώο τευχών* (*cardex*) .⁶

4 Συμπέρασμα

Όπως δείχνουν τόσο οι προβληματισμοί που διατυπώνονται στις διάφορες έρευνες για τη χρήση της γλώσσας από τους χρήστες των συστημάτων πληροφόρησης, αλλά και η πολυετής προσπάθεια της Επιτροπής TE22 για τη δημιουργία και υιοθέτηση ελληνικής ορολογίας πληροφόρησης και την έκδοση τελικά του ελληνικού προτύπου ΕΛΟΤ 1381, η σύνταξη και η τυποποίηση της ορολογίας όχι μόνο δεν είναι υπερβολή, αλλά είναι ανάγκη και σπασθήποτε γνώση.

Η ολοκλήρωση της επεξεργασίας αυτού του προτύπου ελπίζεται ότι θα συμβάλλει ουσιαστικά στην καθιέρωση της ορολογίας του κλάδου. Προς αυτή την κατεύθυνση, θα γίνει προσπάθεια να εισαχθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η δημιουργία μηχανισμού για τη συνεχή ανατροφοδότηση με παρατηρήσεις και προτάσεις οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν σε μελλοντική αναθεώρηση του προτύπου, αποτελεί επίσης εκφρασμένη θέληση της Επιτροπής.

Στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα βήμα διαλόγου για τη συγκρότηση ενός ενιαίου σώματος ελληνικής ορολογίας σε θέματα βιβλιοθηκονομίας και πληροφόρησης. Μαγιά γι' αυτό αποτελεί η ζωντανή συμμετοχή και ο προβληματισμός που αναπτύχθηκε μετά την πρόσκληση για δημόσια κρίση, όχι μόνο μέσα στο χώρο της βιβλιοθηκονομίας και της πληροφόρησης αλλά και σε συναφείς κλάδους.

Σημειώνεται εξάλλου ότι έχει δημιουργηθεί βάση δεδομένων στη Microsoft Access με όλους τους όρους (καθιερωμένους και μη) στις 3 γλώσσες και με τις αντιστοιχίες μεταξύ τους. Η βάση αυτή θα συμπληρωθεί με τους όρους από τα άλλα πρότυπα Τεκμηρίωσης, ώστε να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο διαχείρισης της ορολογίας στο θεματικό πεδίο της πληροφόρησης.

Οφείλουμε τέλος να σημειώσουμε ότι για να ολοκληρωθεί το έργο του προτύπου αυτού συνέβαλαν εξίσου και καθοριστικά όλα τα μέλη της Επιτροπής, οι οποίοι είχαν αναλάβει τη μετάφραση ορισμένου τμήματος του διεθνούς προτύπου. Αυτά είναι, πέραν των δύο εισηγητριών, κατ' αρχήν δύο εξέχοντα μέλη που δεν βρίσκονται πλέον στη ζωή, η Άννα Σολωμού και η Νίνα Σκανδάλη, και επίσης οι Μαρία Αραπάκη, Ιωάννα Δημοπούλου, Νίκος Κορρές, Ελένη Πετρακάκη και Σταματίνα Τσάφου, τα πρώην μέλη Εύα Σεμερτζάκη, Παναγιώτης Σχιζας και Ελευθερία Χαλβαδάκη, καθώς και ο Μανόλης Πεπονάκης (ως συνεργάτης της TE22).

5 Βιβλιογραφία

[1] Buckland, M., Five grand challenges for library research, *Library Trends*, 2003, Vol. 51, No. 4, 675—686.

[2] Chaudhry, A.S. & Choo, M. Understanding of library jargon in the information seeking process. *Journal of Information Science*, 2001, Vol. 27, No. 5, pp. 343-349.

⁵ holiday: area of an adhesive covered surface which does not adhere properly to another surface (γαλλικά *cong *).

⁶ Χρειάστηκε να γίνει έρευνα ώστε να ληφθούν αποφάσεις στο πλαίσιο της Επιτροπής για συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως τους όρους με προσδιορισμούς *graphic* και *iconic*, τους όρους που αποδίδουν τους αγγλικούς *reference*, *citation*, *quotation* κτλ.

- [3] Detlefsen, E.G. Where am I to go? Use of the Internet for consumer health information by two vulnerable communities, *Library Trends*, 2004, Vol. 53, No 2.
- [4] Deborah Jane Fitchett. *Students' natural use of language for academic library concepts*, MLIS project, School of Information Management, Victoria University of Wellington, 2006. Διαθέσιμο από: <http://www.deborahfitchett.com/docs/StudentsNaturalUseOfLanguage.pdf>. Πρόσβαση 2 Ιουλ. 2013.
- [5] Kupersmith, J. *Library terms that users understand*, LAUC-B and Library Staff Research, UC Berkeley Library, UC Berkeley, 2012. Διαθέσιμο από: <http://www.escholarship.org/uc/item/3qg499w7>. Πρόσβαση 2 Ιουλ. 2013.
- [6] Τοράκη, Κ. Θεματική ευρετηρίαση και καθιέρωση ορολογίας στις τεχνικές βιβλιοθήκες: η εμπειρία στο ΤΕΕ. Στο: 4^ο Συνέδριο Ελληνική γλώσσα και ορολογία, ΕΛΕΤΟ, Αθήνα, 30 Οκτ. – 1 Νοεμβρ. 2003. Διαθέσιμο από: http://www.eleto.gr/download/Conferences/4th%20Conference/4th_31-42-TorakiKaterina.pdf. Πρόσβαση 2 Ιουλίου 2013.
- [7] Buckland, M. Vocabulary as a central concept in library and information science. Στο: *Digital Libraries: Interdisciplinary Concepts, Challenges, and Opportunities. Proceedings of the Third International Conference on Conceptions of Library and Information Science (CoLIS3), Dubrovnik, Croatia, 23-26 May 1999*. Ed. by T. Arpanac et al. Zagreb: Lokve, pp 3-12. Διαθέσιμο από: <http://people.ischool.berkeley.edu/~buckland/colisvoc.htm>. Πρόσβαση 3 Ιουλ. 2013.
- [8] Sauberer, G. There is no knowledge without terminology. How terminological methods and tools can help to manage monolingual and multilingual knowledge and communication. Στο: *International Multi-Conference on Complexity, Informatics and Cybernetics, Orlando, Florida, 6–9 April 2010*. Διαθέσιμο από: http://www.iis.org/CDs2010/CD2010IMC/KGCM_2010/PapersPdf/GB787QV.pdf. Πρόσβαση 2 Ιουλ. 2013.
- [9] Löhman, O. Efforts for international standardization in libraries, *Library Trends*, October 1972, Vol. 21, No. 2, pp. 330-353. Διαθέσιμο από: https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/6671/librarytrendsv21i2o_opt.pdf?sequence=1. Πρόσβαση 2 Ιουλ. 2013.
- [10] Χατζημαρή, Στ. Εμπειρία από την εφαρμογή των αρχών της ορολογίας στην τεκμηρίωση. Στο: 6^ο Συνέδριο Ελληνική γλώσσα και ορολογία, Ανοιχτή συζήτηση με θέμα «Αρχές της Ορολογίας – Προσαρμογή των Διεθνών Προτύπων για την ελληνική γλώσσα», ΕΛΕΤΟ, Αθήνα, 1-7 Νοεμβρίου 2007. Διαθέσιμο από: http://www.eleto.gr/download/Conferences/6th%20Conference/6thConference-RoundTable-ChatzimariStella-doc_GR.pdf, Πρόσβαση 2 Ιουλ. 2013

Κατερίνα Τοράκη

Συντονίστρια της Επιτροπής ΕΛΟΤ-ΤΕΕ/ΤΕ21 «Αρχές της Ορολογίας»

ηλ.ταχ.: toraki@tee.gr

Στέλλα Χατζημαρή

Συντονίστρια της Επιτροπής ΕΛΟΤ-ΤΕΕ/ΤΕ22 «Τεκμηρίωση»

ηλ.ταχ. stellachatzimari@gmail.com